

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi ja toteaa asiasta seuraavaa:

Kommentit hallituksen esityksestä yleisesti

Suurpetotilanne on Suomessa kestämaton, minkä vuoksi suurpetopolitiikka vaatii määrätietoista suunnanmuutosta ja lainsäädäntö uudistamista. Karhun, ilveksen ja suden kannanhoidollista metsästystä ei tällä hetkellä Suomessa käytännössä tehdä. Tilanne on muuttunut merkittävästi aiemmasta korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätösten myötä, vaikka käytännön elämässä ei ole tapahtunut kannanhoidollisen metsästyksen rajoittamistarpeeseen viittaavia muutoksi – päinvastoin suurpetojen kannat ovat kasvaneet.

Suomen karhu- ja ilveskannat ovat jo pitkään olleet reilusti suotuisan suojelutason yläpuolella samalla, kun kannanhoidollista metsästystä on toteutettu suunnitelmallisesti. Tällä toimintamallilla karhun ja ilveksen ihmisarkuutta on ylläpidetty ja vahinkojen määrä on pysynyt siedettävällä tasolla. Kun kannanhallinta on nykytilanteessa estynyt, ajaututaan hyvin nopeasti vakaviin vahinkotilanteisiin varsinkin karhujen kanssa. Myös Suomen susikanta on jo kolminkertaistunut – ja Länsi-Suomessa jopa viisinkertaistunut – kymmenessä vuodessa. Kannanhoidollisen metsästyksen puuttuessa susien ihmisarkuus on vähentynyt rajusti ja vahinkojen määrä on kasvanut, vaikka ennakkosuojausta, kuten petoaitojen määrää, on lisätty jatkuvasti. Nyt sudet menevät pahimmillaan jo karjasuojiiin sisälle, ja ennakkosuojauksen teho laskee jatkuvasti. Myös suurpetojen pihakäyntien määrä on kasvanut merkittävästi.

On epäselvää, mikä Suomessa on kunkin suurpetolajin osalta tavoiteltava ja kohtuullinen yksilömäärä. Asia liittyy osaltaan tässäkin lausunnossa käsiteltyyn suotuisan suojelutason viitearvoon, millä puolestaan on yhteys yhteen kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupaedellytykseen. Samalla, kun on ylläpidettävä riittävää yksilömäärää lajien suotuisan suojelutason turvaamiseksi, määrää on välttämättä myös rajoitettava sosioekonomisten tarpeiden vuoksi. MTK muistuttaa, että suurpetopolitiikka on koettava hyväksyttävänä ja kansalaisten on voitava luottaa asiasta vastaaviin hallinnon toimijoihin. Nämä asiat yhdistyvät herkästi nimenomaan suurpetojen yksilömääriin ja poikkeuslupiin. Hyväksyttävyyden ja tasapainon vaativat käytännössä sitä, että kannan säätely on kannanhoidollisen metsästyksen keinoin mahdollista erityisesti tiheän kannan alueilla ja että säätelyn avulla kielteiset sosioekonomiset vaikutukset pidetään hallinnassa. Suden osalta merkittäviä kannanhoidollista metsästystä puoltavia perusteluja ovat myös laittoman tappamisen estäminen ja kotieläintuotannon turvaaminen. Lisäksi liian suuri susikanta voi estää hirvikannan hallintaa koiriin perustuvan metsästyksen estyessä vahinkoriskin vuoksi.

MTK painottaa, että mahdollisuuksia erittäin hankalan nykytilanteen parantamiseksi on myös nimenomaan kansallisella tasolla. Näihin mahdollisuuksiin on tartuttava. Erityisesti Ruotsin huomattavasti parempi tilan-

ne on rohkaiseva osoitus ja esimerkki asioiden sujuvasta kansallisesta järjestämisestä EU-lainsäädännön asettamissa rajoissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia metsästyslain 41 §:ään. Muutoksissa olisi kyse lupaharkinnassa huomioon otettavista asioista ja asetuksenantovaltuuksista. Lainsäädännöllisten muutosten lisäksi kokonaisuuteen kuuluisivat kannanhoitosuunnitelmien päivittäinen ja lajikohtaisten asetusten antaminen. Kokonaisuutena katsoen MTK pitää ehdotettuja muutoksia oikeansuuntaisina, mutta samalla järjestö toteaa niissä olevan korjaustarpeita. Lisäksi MTK arvioi ehdotettujen muutosten olevan riittämättömiä erityisesti suden kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseksi, minkä vuoksi järjestö pitää tarpeellisena täydentävien muutosten tekemistä.

MTK pitää tärkeänä, että uudistunut lainsäädäntö on käytössä, kun karhun kannanhoidollista metsästystä koskevia poikkeuslupia seuraavan kerran haetaan. MTK kuitenkin korostaa, että kokonaisuudessa ei ole kyse vain karhusta: kannanhoidollinen metsästys on yhtä lailla saatava käyntiin myös ilveksen ja suden osalta heti seuraavalla metsästyskaudella. Karhua koskevan metsästyksen tarpeista mahdollisesti johtuva kiire ei saa vaarantaa kahden muun lajin tarpeiden huomioimista nyt tehtävässä lainsäädäntöuudistuksessa. Aikatauluun liittyen on syytä huomata edellä ehdotettujen korjaus- ja täydennystarpeiden olevan MTK:n arvion mukaan sellaisia, että ne on mahdollista huomioida ilman suunnitellun aikataulun venymistä.

MTK korostaa, että lainsäädännön, kannanhoitosuunnitelmien ja koko suurpetojärjestelmän on palveltava kaikkien kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamista. Lisäksi järjestö painottaa, että kannanhoidollinen metsästys on saatava käyntiin kaikkien suurpetojen osalta.

Kommentit EU-lainsäädännön muutoksista ja niiden vaikutuksista Suomeen

MTK korostaa, että myös Euroopan komissio on lähtenyt aktiivisesti edistämään aiempaa tasapainoisempaa suurpetopolitiikkaa. Komissio on kannustanut jäsenmaita hyödyntämään luontodirektiivin tarjoamia mahdollisuuksia poiketa suurpetojen tiukasta suojelusta. Lisäksi komissionkin työn ansiosta Bernin sopimuksessa on äskettäin luovuttu suden tiukasta suojelusta. Erityisesti on huomattava, että Bernin sopimuksen muutoksen myötä komissio on ehdottanut luontodirektiivin muuttamista suden osalta niin, että laji siirrettäisiin liitteestä IV liitteeseen V. Suomen on osaltaan päämäärätietoisesti edistettävä tämän EU-tasaisen lainsäädäntömuutoksen pikaista toteutumista ja tehtävä sen jälkeen tarpeelliset muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Suomen on samalla ponnekkaasti tavoiteltava vastaavaa muutosta myös karhulle ja ilvekselle. MTK painottaa kuitenkin, että EU-tasolla meneillään oleva lainsäädäntöprosessi ei ole syy viivästyttää niitä muutoksia, joita tässä lausunnossa käsitellään. Komission ehdotus koskee vain sutta, mutta kansallisella tasolla ratkaisuja ollaan hakemassa myös karhulle ja ilvekselle.

Eduskunnan käsittelyssä on parhaillaan E-kirje, joka koskee edellä mainittua suden suojeluaseman muutosta luontodirektiivissä (E 27/2025 vp). E-kirjeen perusmuistion mukaan liitesiiirrosta huolimatta susi säilyisi edelleen luontodirektiivin 17 artiklan mukaisen direktiiviraportoinnin ja suotuisan suojelutason säilyttämisen vaatimusten alaisuudessa. Perusmuistion mukaan liitesiiirto mahdollistaisi joustavamman keinovalikoiden suden aiheuttamien vahinkojen lieventämiseksi kansallisesti edellyttäen, että suden suotuisan suojelun taso tämän sallii. MTK toteaa, että Suomessa ei ole määritelty sudelle suotuisan suojelutason viitearvoa. Tällä hetkellä tiedossa ei ole, millaisiin perusteisiin nojaten Suomi aikoo raportoida komissiolle suden suojelutason tilannetta kesän 2025 direktiiviraportoinnissa. Kuten jäljempänä tästä lausunnosta ilmenee, MTK esittää, että metsästyslakiin sisällytettäisiin sääntelyä suotuisan suojelutason määrittämisen perusteista Suomessa. Liitesiiirtoon ja siitä seuraaviin kansallisiin lakimuutoksiin liittyen MTK korostaa tarvetta huolellisesti arvioida juridisiin seikkoihin nojaten, mikä merkitys suotuisan suojelutason saavuttamisella tai ylläpitämisellä jatkossa metsästyksen harjoittamisen kannalta on, jos susi kuuluisi liitteeseen V ja olisi Suomessa MMM:n kertomien ennakkotietojen mukaan poikkeuslupajärjestelmän sijaan huomattavasti joustavamman pyyntilupajärjestelmän piirissä.

Kommentit lammastalouden näkökulmasta

Moninkertaistunut susikanta on erityisen vaikea asia lammastaloudelle. Vaikka suupetoaitoja on rakennettu huomattava määrä, vuonna 2024 valtion varoin korvattuja vahinkotapauksia oli ennätykselliset 90 kpl. Näissä tilanteissa susi tappoi yhteensä 406 lammasta. Vahinkoja korvattiin 111 000 euroa. Euromääräisiä tietoja vielä huomattavasti suurempi asia on vahinkojen välttämiseksi tehtävä lisätyö ja vahinkoriskin aiheuttama kova henkinen paine, joka on arkipäivää kaikilla lammastiloilla, jotka sijaitsevat susireviireillä. Viimeisen seitsemän vuoden aikana lampaanlihan tuotanto on supistunut noin 40 %. Toimintaympäristön muutoksella on kehitykseen ratkaiseva merkitys.

Periaatteellinen lähtökohta yleisemmäksi

Bernin sopimuksen 2 artiklassa esiintyvät rinnakkain luonnonsuojelu sekä taloudelliset ja sosiaaliset vaatimukset. Vastaava ajatus tasapainosta sisältyy myös luontodirektiivin 2 artiklan 3 kohtaan. Kun on selvää, että kansainvälisellä tasolla tarkoituksena on ollut varmistaa eri näkökulmien yhteensovittaminen, MTK on pitänyt tarpeellisena saman ajatuksen ottamista johtavaksi periaatteeksi myös Suomen kansallisessa tiukkaa suojelua ja siitä poikkeamista koskevassa lainsäädännössä. Näin ollen MTK on jo aiemmin ehdottanut, että metsästyslakiin lisätään asiasta uusi säännös, joka läpileikkaavana periaatteena ohjaisi tulkintaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että edellä kuvattu Bernin sopimukseen ja luontodirektiivin perustuva periaatteellinen lähtökohta sisällytettäisiin metsästyslain 41 §:n 1 momenttiin. MTK huomauttaa, että tällöin periaatteellinen lähtökohta kytkettäisiin vain poikkeuslupaharkintaan ja kannanhoitosuunnitelmiin, vaikka Bernin sopimuksessa ja luontodirektiivissä sovellettavuus on selvästi laajempaa. MTK korostaa, että periaatteellinen lähtökohta ei ole olennainen vain poikkeuslupaharkinnan ja kannanhoitosuunnitelmien osalta, vaan se on ratkaisevan tärkeä esimerkiksi kannanhoidollisen metsästyksen edellyttämän hyväksyttävän päämäärän näkökulmasta.

MTK ehdottaa, että periaatteellisesta lähtökohdasta tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä, jota ei kytkeä vain poikkeuslupaharkintaan ja kannanhoitosuunnitelmiin, vaan koko järjestelmään. Pykälä voisi olla luontodirektiivin 3 artiklan sanamuotoon nojautuen esimerkiksi seuraava:

xx § Toimenpiteillä huomioon otettavat asiat

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säädösten mukaisesti toteutetuilla toimenpiteillä otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

Asetusluonnos ja asetusmuistion luonnos puuttuvat

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kahta asetuksenantovaltuuksiin liittyvää muutosta. Ensimmäinen niistä liittyisi hyväksyttävään päämäärään ja toinen suotuisan suojelutason viitearvoon. MTK pitää valitettavana sitä, että ainakaan toistaiseksi hyödynnettävissä ei ole asetusten ja niiden muistioiden luonnoksia. Tämän takia tiedossa ei ole esimerkiksi sitä, millaisia asetuksella säädettävät hyväksyttävät päämäärät ja kannanhoitoalueet kunkin suurpetolajin osalta olisivat.

Suotuisan suojelutason viitearvosta erillinen pykälä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että MMM:n asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä suotuisan suojelutason viitearvosta. Perusteluteksteissä asiaa on käsitelty sen erittäin tärkeään merkitykseen nähden suppeasti. Viitearvon määrittelyyn väistämättä liittyviä päätöksentekijän valintoja ei käsitellä hallituksen esityksessä riittävästi.

MTK pitää ehdottoman tarpeellisena, että viitearvon määrittelyyn liittyvien keskeisten valintojen perusteista säädetään metsästyslaissa. Asiaa ei tule jättää ratkaistavaksi ilman tarkennuksia maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa eikä kannanhoitosuunnitelmassa. Kannanhoitosuunnitelman laadinnassa keskitytään kannanhoidon ja -säätelyn kannalta keskeisiin käytännön tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Todettakoon myös, että edellisen kerran, kun suden kannanhoitosuunnitelmaa yritettiin valmistella pari vuotta sitten, laajasti sidosryhmien edustajista koostuneen työryhmän työ keskeytyi viitearvon määrittelyyn liittyneiden vakavien näkemyserojen vuoksi.

MTK ehdottaa, että suotuisan suojelutason viitearvosta tehdään metsästyslakiin erillinen pykälä. Erillisessä pykälässä on tarpeen säätää ainakin seuraavista asioista: 1) käsitteen määrittely, 2) viitearvon määrittelyyn velvoittaminen, 3) viitearvon määrittämisen reunaehdot, 4) viitearvon jakaminen kannanhoitoalueille ja jakamisen perusteet, 5) asetuksenantovaltuus, jonka mukaan lopullinen viitearvo ja kannanhoitoalueille jaetut määrät esitetään MMM:n asetuksessa.

Hallituksen esityksen mukaan kaikille lajeille ei ole tarpeen asettaa viitearvoa ja sen vuoksi asetuksenantovaltuus on siinä muodossa, että sitä voidaan MMM:n harkinnan mukaan tarvittaessa käyttää. MTK toteaa, että viitearvon asettamiselle on erityinen tarve suden osalta. Johdonmukaisuuden vuoksi MTK on ehdottanut, että myös karhulle ja ilvekselle voitaisiin määritellä viitearvo, jotta lisättäisiin varmuutta suotuisaan suojelutasoon liittyvän poikkeuslupaedellytyksen vaatimusten täyttymisen osoittamiseen niidenkin osalta. MTK painottaa, että suden osalta viitearvon määrittämisen perusteista tulee säätää ensimmäisenä jo nyt kevään 2025 aikana läpivietävän lainsäädäntöprosessin yhteydessä.

Suden osalta Luonnonvarakeskus on esittänyt raportissaan useita vaihtoehtoisia tapoja sekä pienimmän elinvoimaisen populaation että siitä johdettavien viitearvojen määrittämiseen. MTK muistuttaa, että se, mitä esitetyistä vaihtoehdoista käytetään, edellyttää päätöksentekijältä valintoja määrittelyprosessin eri kohdissa. MTK on jo pitkään katsonut, että perustelluin päätöksentekijä on Suomen eduskunta. Tähän nojaten järjestö on ehdottanut, että eduskunnan päätöksentekijärooli toteutettaisiin siten, että metsästyslain säännöksissä ilmaistaisiin päätöksentekijän valinnat.

Suotuisan suojelutason viitearvon määrittelyn lähtökohtana on pienin elinvoimainen populaatio. On tärkeää muodostaa selvä kanta siihen, miten pienin elinvoimainen populaatio määritellään. Tässä on perusteltua nojautua Euroopan komission tuoreen ohjeistukseen kanssa yhteensopivasti, Franklinin esittämään tutkimustietoon (ks. tarkemmin: Franklin, I. R. 1980. *Evolutionary change in small populations*. Teoksessa: Soulé, M. E. & Wilcox, B. A. (toim.), *Conservation Biology: An Evolutionary-Ecological Perspective*. Sinauer, Sunderland, USA, s. 135–149).

Kaikille lajeille yhteisesti päätöksentekijän valinta voitaisiin ilmaista säännöksessä niin, että lähtökohtana olevaan pienimpään elinvoimaiseen populaatioon lisätään 10 prosentin varmuusmarginaali. Varmuusmarginaalin tarkoituksena on varmistaa erityisesti se, että epävarmuudet vähenevät ja häviämiskahva jää riittävän matalaksi. MTK kuitenkin huomauttaa, että todellista häviämiskahvaa esimerkiksi sudella ei Suomessa ole, koska lajin seuranta on niin tarkkaa ja populaatio on yhteydessä naapurimaihin, erityisesti Venäjän suuntaan. Lisäksi säännöksessä olisi perusteltua ilmaista valinnat suden osalta niin, että Suomessa on yksi susipopulaatio ja Suomen susikannalla on välitön yhteys naapurimaiden populaatioihin.

Kannanhoitoalueet ovat hallituksen esityksen myötä nousemassa tärkeään asemaan suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien kannalta. MTK pitää tarpeellisena, että myös viitearvolla on selkeä kytke tähän tarkastelutasoon. Siksi järjestö ehdottaa Ruotsin mallia mukaillen, että viitearvo jaetaan kannanhoitoalueille. Jakamisesta ja sen perusteista säädettäisiin metsästyslaissa. Kannanhoitoalueille jaettu viitearvo toimisi parina kannanhoitoalueittain asetetulle hyväksyttävälle päämäärälle ja kannanhoitoalueittain asetetulle suurimmalle saalismäärälle, joilla kummallakin on olennainen merkitys poikkeuslupien kannalta.

Hallituksen esityksen mukaan viitearvo eli numerona ilmaistava määrittelyn lopputulos tulisi MMM:n asetukseen. MTK katsoo tämän olevan hyväksyttävä ratkaisu sillä edellytyksellä, että edellä läpi käyty viitearvon määrittelyyn liittyvät asiat säädetään metsästyslaissa. Kun metsästyslaissa olisi erillinen pykälä viitearvosta, siihen voitaisiin sijoittaa myös tarvittava asetuksenantovaltuus 41 §:ään sijoittamisen sijaan.

Edellä esitetyn perusteella metsästyslakiin tarvittava erillinen pykälä suotuisan suojelutason viitearvosta voisi olla esimerkiksi seuraava:

xx § Suotuisan suojelutason viitearvo

Sudelle, karhulle ja ilvekselle on määriteltävä suotuisan suojelutason viitearvo. Viitearvo kuvaa populaatiokokoa, jolla kunkin lajin suotuisa suojelutaso olisi turvattu Suomessa pitkällä aikavälillä. Viitearvon lähtökohtana on pienin elinvoimainen populaatio.

1 momentissa tarkoitettu viitearvo määritellään siten, että pienimpään elinvoimaiseen populaatioon lisätään 10 prosentin varmuusmarginaali. Määrittelyssä tulee huomioida tavoite pitää kunkin suurpetolajin kielteiset sosioekonomiset vaikutukset mahdollisimman pieninä. Suden viitearvon määrittelyssä huomioidaan, että Suomessa on tarkasti kannanseurannassa oleva yksi populaatio, joka on välittömässä yhteydessä naapurimaiden susikantaan.

1 momentissa tarkoitettu viitearvo jaetaan kannanhoitoalueille kanta-arvioiden osoittamiin tiheyksiin perustuen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 1 momentissa tarkoitettu viitearvo sekä 3 momentissa tarkoitettut kannanhoitoalueille jaetut määrät.

Kannanhoitoalueista selkeä asetuksenantovaltuus

Hallituksen esityksen mukaan ministeriön asetuksella vahvistettaisiin hoitosuunnitelmissa esitetyt kannanhoitoalueet. MTK:lle on epäselvää, miksi kannanhoitosuunnitelmat määrittelisivät kannanhoitoalueet, jotka sitten asetuksella vahvistettaisiin. MTK:n näkemyksen mukaan kannanhoitosuunnitelmien ei tule ohjata lainsäädäntöä, vaan lainsäädännön tulee ohjata kannanhoitosuunnitelmia. Näin ollen asetuksella on säädettävä kannanhoitoalueet, joiden perustelut esitetään asetusmuistiossa. Kannanhoitosuunnitelmat valmistellaan asetuksessa määriteltuihin kannanhoitoalueisiin nojautuen.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutosta asetuksenantovaltuuksiin kannanhoitoalueiden osalta. Jo nykyisin 41 §:n 5 momentissa mainitaan sanana alueet. On epäselvää, tarkoitetaanko alueilla nimenomaan kannanhoitoalueita.

MTK ehdottaa, että asetuksenantovaltuuden sanamuotoa täsmennetään tarkoittamaan kannanhoitoalueita.

Kannanhoitosuunnitelman merkitystä täsmennettävä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lupaharkinnassa voitaisiin ottaa huomioon kannanhoitosuunnitelmat. MTK pitää myönteisenä sitä, että kannanhoitosuunnitelmien merkitystä lupaharkinnassa on pyritty selkeyttämään. MTK huomauttaa kuitenkin, että ehdotettua säännöstä on tarpeen täsmentää. Säännöksessä on käytävä paremmin ilmi, että kannanhoitosuunnitelmien merkitys poikkeuslupien kannalta liittyy erityisesti tietopohjaan ja poikkeuslupien tarvitsemiin perusteluihin.

MTK ehdottaa, että säännös kirjoitettaisiin esimerkiksi seuraavasti:

Lupaharkinnassa voidaan ottaa huomioon myös riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjen hoitoa koskevat kannanhoidosuunnitelmat, joilla voidaan tukea tämän lain xx §:ssä säädettyjen poikkeuslupien edellytysten täyttymisen osoittamista.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuotoja korjattava

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja metsästyslain 41 a §:n 3 momentin välillä on eroavaisuus, jolla voi olla merkitystä kannanhoidollisen metsästyksen kannalta. Luontodirektiivin sanamuodossa puhutaan tiettyjen lajien yksilöistä, kun taas metsästyslaissa puhutaan tietyistä yksilöistä.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan sanamuoto on suomeksi seuraava: ”salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa”.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuoto on seuraava: ”Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi.”

MTK ehdottaa, että metsästyslain sanamuoto muutetaan vastaamaan direktiiviä.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan suomenkielinen teksti eroaa esimerkiksi vastaavista englannin- ja ruotsinkielisistä teksteistä. Tämä ero heijastuu myös metsästyslain 41 a §:n 3 momenttiin. Eroavaisuudessa on kyse siitä, määritteleekö kansallinen toimivaltainen viranomainen kannanhoidollista metsästystä varten myönnettävien poikkeuslupien rajoja ylipäättään vai määritteleekö se rajoja lukumäärään liittyen.

Luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan sanamuoto on suomeksi seuraava: ”salliakseen tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen liitteessä IV olevien lajien yksilöiden ottamisen ja hallussapidon kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa”.

Vastaava teksti on englanniksi seuraava: ”to allow, under strictly supervised conditions, on a selective basis and to a limited extent, the taking or keeping of certain specimens of the species listed in Annex IV in limited numbers specified by the competent national authorities”.

Vastaava teksti on ruotsiksi seuraava: ”för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna”.

Metsästyslain 41 a §:n 3 momentin sanamuoto on seuraava: ”Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi.”

MTK ehdottaa, että metsästyslain sanamuoto muutetaan vastaamaan direktiivin todellista sisältöä, joka ilmenee muunkielisistä teksteistä.

Edellä todetun perusteella MTK ehdottaa, että MTK metsästyslain 41 a §:n 3 momentti kirjoitettaisiin esimerkiksi seuraavasti:

Sutta, karhua, saukkoa ja ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi määritellyn lukumäärän rajoissa.

MTK huomauttaa asiaa tässä lausunnossa tarkemmin käsittelemättä, että edellä kuvatun kaltaisia sanoitukseen ja käännöksiin perustuvia mahdollisia epäselvyyksiä liittyy myös komission tulkintaohjeeseen sekä siihen nojautuviin Euroopan unionin tuomioistuimen ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin.

Jatkotyö käynnistettävä viipymättä

Hallituksen esityksen mukaan uusien säännösten on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian, mutta kuitenkin viimeistään toukokuussa 2025. Tavoitteena on, että uusiin säännöksiin nojaava karhun kannanhoidollinen metsästys alkaisi elokuussa 2025. MTK:n käsitys on, että karhuun liittyvä aikataulu on määritellyt koko lainsäädäntöhankkeen etenemisen ajoitusta.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen yhteys EU-tasolla oletettavasti pian toteutuvaan luontodirektiivin muutokseen eli suden suojeluaseman muuttumiseen on syytä tunnistaa. EU-tasolla tehtävä muutos johtaa MTK:n käsityksen mukaan metsästyslain uusiin uudistuksiin, jotka tuodaan eduskunnan käsiteltäväksi toisella hallituksen esityksellä. Kuten MTK on edellä huomauttanut, asiaa koskevan E-kirjeen perusmuistio muistuttaa suotuisan suojelutason merkityksestä myös liitesiiirron jälkeen. Mikäli asiaan ei siis jostain syystä paneuduttaisi nyt käsiteltävän hallituksen esityksen yhteydessä, on viimeistään seuraavan hallituksen esityksen valmisteluun liittyen tarvetta huolellisesti arvioida juridisiin seikkoihin nojaten, mikä merkitys suotuisan suojelutason saavuttamisella tai ylläpitämisellä jatkossa metsästyksen harjoittamisen kannalta on, kun susi kuuluisi liitteeseen V ja olisi Suomessa MMM:n kertomien ennakkotietojen mukaan poikkeuslupajärjestelmän sijaan huomattavasti joustavamman pyyntilupajärjestelmän piirissä. MTK korostaa, että liitesiiirron ja siitä johtuvien kansallisten lakimuutosten jälkeen pitää olla mahdollisimman suuri varmuus siitä, että esiin ei tule mitään sellaista seikkaa, joka muodostuisi esimerkiksi pyyntilupien tehokkaan hyödyntämisen osalta esteeksi, mikäli asiaa käsiteltäisiin tuomioistuimessa joko kotimaassa tai EU-tasolla.

MTK korostaa, että sutta koskevan EU-lainsäädännön muutoksista huolimatta nyt tehtävien lainsäädäntömuutosten jatkoksi on viipymättä valmisteltava ja vietävä läpi lisää uudistuksia vielä tämän hallituskauden aikana. Nämä liittyvät kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien menettelyn uudistamiseen, kannanhoitosuunnitelmien laatimisen menettelystä ja sisällöstä säätämiseen sekä kanta-arvioiden kehittämiseen. Samassa yhteydessä olisi aiheellista tarkastella myös poikkeuslupiin liittyvän valitusoikeuden rajoittamismahdollisuuksia siitä lähtökohdasta, että myönnetyistä poikkeusluvista voisivat valittaa vain ne toimijat ja yhteisöt, joilla on todellista toimintaa alueella. Myös poikkeuslupapäätöksiä koskevien valitusten kiireellisen käsittelyn mahdollisuuksia tuomioistuimessa tulisi edistää.

Hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotuksia kannanhoidollisen metsästyksen poikkeuslupien hakemis- ja myöntämismenettelyn uudistamiseksi. Nykyisessä menettelyssä hakijan on toimitettava Suomen riistakeskukselle hakemus, jonka perusteella Suomen riistakeskus tekee asiassa päätöksen. Hakemuksesta huolimatta on kuitenkin selvää, että vastuu poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamisesta on lopulta toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla. Näin ollen MTK pitää tarpeellisena pyrkiä Ruotsin esimerkkiä noudattaen sellaiseen menettelylliseen toimintamalliin, jossa vastuu poikkeuslupien myöntämisen tarvitseman tiedon kokoamisesta ja poikkeuslupaedellytysten täyttymisen osoittamisesta on toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla.

Kannanhoitosuunnitelmia koskeva sääntely on tällä hetkellä varsin niukkaa. MTK katsoo, että olisi perusteltua käydä läpi kannanhoitosuunnitelmien laatimisen menettelyä ja kannanhoitosuunnitelmien sisältöä koskevan sääntelyn toimivuus kokonaisuudessaan. Tämä on erityisen perusteltua nyt, kun hallituksen esityksessä ehdotetaan kannanhoitosuunnitelmien roolin kirkastamista osana poikkeuslupaharkintaa. Jotta kannanhoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta olisi lupaharkinnassa mahdollisimman suurta lisäarvoa poikkeuslupien myöntämisen kannalta, kannanhoitosuunnitelmiin liittyvän sääntelyn on oltava niiden tehtävää tukevaa.

MTK muistuttaa, että kanta-arvioiden tarkkuutta sekä laskentaperusteiden ja taustamateriaalien läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä. Lisäksi on välttämätöntä tiivistää tutkimuslaitoksen ja metsästäjien yhteistyötä

sekä motivoida käytännön toimijakenttää aiempaa paremmin kattavan havaintomateriaalin saamiseksi. Näiltä osin kysymys ei välttämättä ole lainsäädäntöön liittyvistä kehitystarpeista, vaan toiminnallisesta kehittamisestä ja käytännön pelisäännöistä.

MTK huomauttaa, että myös riistahallintolakiin ja riistavahinkolakiin liittyy uudistustarpeita, jotka osaltaan ovat välttämättömiä tukemaan nyt tehtäviä muutoksia. Riistahallintolakia tulisi uudistaa esimerkiksi siten, että Suomen riistakeskuksen tehtävät olisi selkeästi esitetty ja että suurpetoasioihin liittyvä riistakeskusalueiden yhteistyö vahvistuisi. Riistavahinkolaki kaipaa puolestaan uudistamista esimerkiksi tuotantoeläimiin kohdistuvien suurpetovahinkojen korvausperusteiden osalta. Nykyinen järjestelmä korvaa vain pienen osan todellisista vahinkotilanteen kustannuksista. MTK pitää tarpeellisena, että näidenkin uudistusten valmiste- luun ryhdytään mahdollisimman pian.

Helsingissä 28.4.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Timo Leskinen
kenttäjohtaja